

18. Завальнюк І. Я. Синтаксичні одиниці в мові української преси початку ХХІ століття: функціональний і прагмалінгвістичний аспекти: монографія / І. Я. Завальнюк. – Вінниця: Нова Книга, 2009. – 400 с.

ДИНАМІЧНІ ПРОЦЕСИ В СТИЛІСТИЧНІЙ ТИПОЛОГІЇ ГАЗЕТНИХ ЖАНРІВ

Завальнюк Інна Яківна

У статті проаналізовано найпоширеніші динамічні явища у стилістичній типології газетних жанрів, розкрито їхню специфіку, запропоновано нову класифікацію газетних жанрів, зважаючи на оновлену актуалізацію їхніх диференційних ознак.

Ключові слова: динамічні процеси, стилістична типологія, газетний жанр, внутрішньожанрова диференціація, жанрові різновиди.

ДИНАМИЧЕСКИЕ ПРОЦЕССЫ В СТИЛИСТИЧЕСКОЙ ТИПОЛОГИИ ГАЗЕТНЫХ ЖАНРОВ

Завальнюк Інна Яковлевна

В статье анализируются распространенные динамические явления в стилистической типологии газетных жанров, раскрывается их специфика, предлагается новая классификация газетных жанров с учетом обновленной актуализации их дифференциальных признаков.

Ключевые слова: динамические процессы, стилистическая типология, газетный жанр, внутрижанровая дифференциация, жанровые разновидности.

DYNAMIC PROCESSES IN STYLISTIC TYPOLOGY OF NEWSPAPER GENRES

Zavalniuk Inna Yakivna

The articles highlight the most widespread dynamic phenomena in stylistic typology of newspaper genres. Their specifics is exposed and new classification of newspaper genres is offered as far as the renew actualization is concerned.

Key words: dynamic processes, stylistic typology, newspaper genre, intoggenre differentiation, genre varieties.

УДК811.111'255.2,6

Ірина Кузнєцова

ВТОРИННА НОМІНАЦІЯ ЯК ОДИН З СПОСОБІВ УТВОРЕННЯ ГАЛУЗЕВИХ ТЕРМІНОЛОГІЙ

Вивчення процесу вторинної термінологізації – знаходження терміном нового спеціального значення в іншій терміносистемі – становить певний інтерес для сучасної лінгвістичної науки. Дані лексикографічних джерел

переконають у тому, що в останні роки активізувався перехід термінів з однієї терміносистеми в іншу в результаті посилення двох тенденцій: філіації наукових знань і інтеграції окремих дисциплін. Продуктивність і недостатня вивченість самого процесу вторинної номінації, необхідність систематизації різномірних одиниць, що беруть участь у ньому, опису специфіки семантичних трансформацій термінів при переході з однієї сукупності спеціальних номінацій в іншу – все це визначає актуальність цього дослідження.

Як відомо, значну частину лексики англійської й української наукової мови складають термінологічні одиниці, утворені внаслідок вторинної номінації на основі загальноновживаних слів, термінів інших фахових систем або термінів наукових субтерміносистем. Одним з найпродуктивніших семантичних способів поповнення терміносистем новими лексемами в англійській мові є термінологізація загальноновживаних слів [1, с. 50]. Крім неї, широко використовуються метафоризація та метонімізація загальноновживаних слів і ретермінологізація наявних у мові термінів [2, с. 160]. Проаналізуємо ці процеси у терміносистемі програмування, комп'ютерних мереж і захисту інформації.

Вважається, що термінологія даної науки уявляє собою окрему структуру. Як англійська, так і українська комп'ютерна терміносистема є відкритою лексико-семантичною групою, що знаходиться у стані безперервного руху та поступового вдосконалення. Система постійно поповнюється словами на позначення нових комп'ютерних реалій за допомогою використання загальноновживаних слів у ролі термінів програмування, баз даних, систем та мереж і захисту інформації. Наявні в комп'ютерній системі загальноновживані слова можна стратифікувати за такими тематичними групами:

1) соматичні (*аварія головки - head crash, активна клітина – active cell*): *In an Excel worksheet, the active cell is the cell with the black border. – У таблиці Excel активна клітина це клітина з чорною рамкою*

2) назви частини будівлі, будови (*активне вікно - active window, будова-fabric*): *An active window is the currently focused window in the current window manager or explorer. - Активне вікно в цей час знаходиться у поточному вікні адміністратора режиму або програмі аналіз.*

3) назви природних об'єктів (альтернативне джерело живлення - *alternative power source, хвиля - wave*): *The solar cells provide an alternative source of power to help with the charging and powering of the power source in a portable computer. — Сонячні елементи забезпечують альтернативне джерело енергії, щоб допомогти із зарядкою та електропостачанням від джерел живлення в портативному комп'ютері.*

4) назви наук (арифметика - *arithmetic, кібернетика- cybernetics, синтаксис - syntax, граматики - grammar*): *Computer science directly applies the concepts of cybernetics to the control of devices and the analysis of information. — Обчислювальна техніка безпосередньо стосується понять кібернетики, щоб контролювати пристрої і аналізувати інформацію.*

5) назви закладів (архів - history, file, банк - bank, бібліотека- library): *Such bank data are usually collected by individual researchers to address specific problems. — Такі бази даних звичайно збираються окремими дослідниками з метою вирішення специфічних завдан.*

6) назви процесів (аркадна гра - arcade game, аварія- emergency, вибирання- selection): *"At the time, all the arcade Asteroids games were done with real vector graphics". — У той час у всіх аркадних іграх "Астероїдах" використовувалася справжня векторна графіка.*

7) назви осіб (автор- producer, користувач- user): *In computing, a user is a person who uses a computer or Internet service. — В обчислювальній техніці користувач це людина, яка використовує комп'ютер і Інтернет- Послуг.*

8) назви частини рослин (гілка— branch): *The term branch is usually used when referring to a program written in machine code or assembly language; — Термін розгалуження звичайно використовується, коли мова йде про програму, написану машинним кодом або асемблером.*

9) назви ознаки (високий — high, яскравий — fine): *I have purchased a Toshiba laptop on 11th October 2009 with fine computers at Coimbatore and as they have mentioned in their advertisement. — Я купив ноутбук Toshiba з яскравим екраном, який вони пропонували у своїй рекламі, 11 жовтня 2009 у Комбаторе [3, с. 19].* Таким чином, як видно з прикладів, семантичний спосіб творення нових слів полягає в розвитку у вже існуючому слові нового, вторинного значення на основі подібності знову позначуваного явища з явищем уже відомим.

У комп'ютерній широко представлені різні види метафоричного перенесення: hardware - апаратне забезпечення (підстава для семантичного перенесення - матеріал, з якого складаються деталі комп'ютера, -різні види металу); wizard - програма- експерт, що дозволяє орієнтуватися в багатьох додатках Windows. Вона полегшує роботу з даною операційною системою, виконує складні операції швидко й легко, "як за рухом чарівної палички" (метафора на основі актуалізації периферійної семи літературного значення слова "wizard" - "маг, чудотворець"): *It is much easier to make changes via software than in hardware. — Набагато простіше вносити зміни через програмне забезпечення, ніж через "залізо".*

У ході нашого дослідження ми вважаємо, що мотивуючими ознаками, на підставі яких здійснювався метафоричне перенесення, є такі [4, с. 34]:

1) перенесення за формою: bracelet ("браслет") - права фігурна дужка, worm ("хробак") - тире, hedgehog ("їжак") - візуалізація тривимірного об'єкта у вигляді каркасної моделі: *A computer worm is a self- replicating Malware computer program.- Комп'ютерний хробак — самовідтворювальна шкідлива комп'ютерна програма.*

2) перенесення за функцією: bridge ("міст") - апаратно-програмний пристрій- який з'єднує дві або більше фізичні локальні мережі: *Bridges operate at the data link layer (Layer 2) of the OSI model. — Апаратно-програмний*

пристрій з'єднає дві або більше фізичні локальні мережі, які працюють на даних канального рівня (Layer 2) моделі OS.

3) перенесення за механізмом дії: *spider* ("навук") - пошуковий агент, *space* ("простір") – пробіл: *The Disk Cleanup tool helps you free up space on your hard disk to improve the performance of your computer.* - Засіб очищення диска допомагає вам звільнити місце на твердому диску, щоб поліпшити продуктивність комп'ютера.

4) перенесення за характером дії: *sleep* ("спати") - перебувати в режимі очікування: *When you put your computer to sleep, your information is automatically saved.* — Коли ви залишаєте в режимі очікування свій комп'ютер, ваша інформація автоматично зберігається.

5) перенесення за подібністю розмірів: *notebook* ("записна книжка") – ноутбук: *Notebooks usually come with displays that use thin-screen technology* — Ноутбуки звичайно оснащуються дисплеями, які використовують тонкоекранні технології. Таким чином, аналіз особливостей метафоричної номінації в англійській комп'ютерній технічній терміносистемі продемонстрував, що досліджувана терміносистема має унікальні специфічні властивості, які дуже яскраво виявилися в корпусі метафоричних термінів, що обслуговують майже чверть усього корпусу одиниць досліджуваної предметної області.

Паралельно з метафоризацією в комп'ютерній термінології активно діє метонімізація. Класичним прикладом метонімізації, представленим у комп'ютерному термінополі, є перенесення найменування із частини на ціле *processor – microprocessor, byte – gigabyte*: *Java plug in software enables enterprise customers to direct applets or Java Beans components on the Internet web-pages to run using Sun's Java 2 Runtime.* — Програмне забезпечення додаткового модулю Java надає можливість замовникам підприємств, направляти аплети та Java компоненти команд до Інтернету для запуску веб-сторінок, використовуючи програму *Sun's Java 2 Runtime Java* – (*a programming language especially applicable to the World Wide Web* — мова програмування, яка використовується в Інтернет технологіях).

Поряд з термінологізацією в комп'ютерній термінології діє процес детермінологізації. Він виникає, коли лексема переходить до широкого вжитку, вона поступово втрачає основні дефінітивні та системні ознаки, притаманні термінові. Наприклад, терміни "*computer*", "*modem*", "*printer*", "*notebook*", "*virus*", "*window*", "*file*" перейшли з термінів у загальнозживані слова. Провести межу між термінологією та загальнозживаною лексикою досить важко. Термін, на основі якого виникло загальнозживане слово, залишається в межах своєї терміносистеми без змін подібно до того, як і при термінологізації загальнозживане слово, яке стало джерелом виникнення нового терміна, не перестає функціонувати у своєму загальному значенні. Тому детермінологізація та термінологізація спричиняють появу полісемічних лексем.

Поряд з процесами термінологізації та детермінологізації в терміносистемі діє процес ретермінологізації — перенесення готового терміна з однієї дисципліни в іншу з повним або частковим його осмисленням. Наприклад, термін може запозичуватися: 1) коли одна й та ж форма має різне значення в різних галузях науки: *body* - *ніжка (літери) printing; computer-корпус; поле; тіло набору операторів усередині деякої структури; automobile - body - корпус, кузов.* 2) коли одна і та ж форма слова має різні значення в різних суміжних підгалузях науки і техніки (*head* у комп'ютерній індустрії має значення *голівка, а в електроніці - наконечник*).

Таким чином, типологія процесів вторинної номінації в галузевих термінологіях включає термінологізацію, детермінологізацію, ретермінологізацію, внутрішньомовне термінологічне запозичення, багаторазову термінологізацію і дефініційне термінотворення. Цим обумовлена специфіка вторинної термінологізації порівняно з номінативними процесами в загальнолітературній мові, яка полягає в продуктивності процесів дефініційного термінотворення.

Література

1. Апресян Ю. Д. Лексическая семантика: [избранные труды] / Ю. Д. Апресян. – [2-е изд.]. – Т.1. — М.: Наука, 1995. – 472 с.
2. Шмелев Д. М. Проблемы семантического анализа лексики / Д. М. Шмелев – М.: Наука, 1973. – 168 с.
3. Мазурик Д.В. Инновационные процессы в лексике современного украинского литературного языка (90-і года XX ст.): автореф. дис. канд. филол. наук: 10.02.01 «Германские языки»/ Д. В. Мазурик – Л., 2002. – 21 с.
4. Черникова Н. В. Метафора и метонимия в аспекте современной неологии /Н. В. Черникова //Филологические науки. – 2001. – № 1. – С. 26 – 38.

ВТОРИННА НОМІНАЦІЯ ЯК ОДИН З СПОСОБІВ УТВОРЕННЯ ГАЛУЗЕВИХ ТЕРМІНОЛОГІЙ

Кузнєцова Ірина Володимирівна

В статті визначаються особливості процесів вторинної номінації у галузевих термінологіях, зокрема в галузі комп'ютерних технологій. Зроблено їх аналіз та розглянуто явища термінологізації, детермінологізації, ретермінологізації, метафоризації та метонімізації в зазначеній галузі.

Ключові слова: номінація, вторинна номінація, семантична деривація, метафоризація, метонімізація, термінологізація, детермінологізація, ретермінологізація.

**ВТОРИЧНАЯ НОМИНАЦИЯ КАК ОДИН ИЗ СПОСОБОВ
ОБРАЗОВАНИЯ ОТРАСЛЕВЫХ ТЕРМИНОЛОГИЙ**

Кузнецова Ирина Владимировна

В статье рассматриваются особенности процессов вторичной номинации в отраслевых терминологиях. Проанализированы явления терминологизации, детерминологизации, ретерминологизации, метафоризации и метонимизации в отрасли компьютерных технологий.

Ключевые слова: номинация, вторичная номинация, семантическая деривация, метафоризация, метонимизация, терминологизация, детерминологизация, ретерминологизация.

**THE SECONDARY NOMINATION AS ONE OF THE WAY OF
FOUNDATION APPLIED-RESEARCH TERMINOLOGY**

Kuznetsova Iryna Volodymyrivna

This article is devoted to the questions of the secondary nomination. It is considered the peculiarities of the secondary nomination processes in applied-research terminology, particularly in the field of computer technology. It is made their analysis and it is examined phenomenon of terminologization, determinologization, reterminologization, metaphORIZATION, metonimization in this terminology.

Key words: nomination, the secondary nomination, semantic derivation, metaphORIZATION, metonimization, terminologization, determinologization, reterminologization.

УДК 811.111'25.004

Еліна Куш

**СПОСОБИ ТА ПРИЙОМИ ПЕРЕКЛАДУ
АНГЛІЙСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ**

Проблемі перекладу лексичних інновацій приділяється значна увага зарубіжних та українських науковців [1; 2; 3; 4; 5]. Виявляючись в існуванні істотної кількості лексичних номінативних одиниць, англійські неологізми становлять велику цікавість для сучасного перекладознавства через нестандартні способи їх перекладу українською мовою.

Актуальність статті зумовлена недостатньою вивченістю способів і прийомів перекладу англійських неологізмів українською мовою в перекладознавстві; нагальною потребою їх подальшої систематизації, деталізації й аналізу. Мета статті полягає у з'ясуванні основних труднощів, способів і прийомів перекладу англійських неологізмів засобами української мови. Досягнення поставленої мети припускає вирішення наступних завдань: визначити основні труднощі перекладу неологізмів англійської мови засобами